

Protest mladé inteligence

Velectění pánové! Mezi svolavateli dnešní této schůze mladé inteligence jsme také literáti, spisovatelé.

Chci jako spisovatel vyložit, jak přicházejí do politické schůze literáti, jak souvisí nutně a logicky literatura s politikou.

Dříve byl literát něco jako komorník, šašek, šprýmař mocných pánů. Pracoval jen k jednomu účínu, jen jej chtěl vzbudit: rozkoš — tedy pouhý egoismus. Měl příjemně podrážditi a polehtat nudící se panstvo. Literatura byla zvláštní řemeslo jako řezba luxuriosních předmětů. Literatura byla zvláštní hbitost a obratnost, které se učil spisovatel jako provazolezečtvi. Žádala se od něho jen hbitost a elegantnost řemesla. Býti příjemnou, byl jediný cíl literatury.

V těchto dobách a společnostech absolutistických byl umělec pouhým příživníkem, neužitečným a trpným parazitem. Umění bylo luxus privilegovaných.

To byla doba umění pro umění.

Jinak je tomu dnes.

Umělec nechce být pouze trpným, on chce být bojovným, činným činitelem života. Nazírá jinak, vážněji, hlouběji na úkol svůj.

A k tomu, pánové, byl přiveden sám ze sebe, z důvodů literárních a estetických. Chce buditi hlubší a mocnější dojmy, než je rozkoš a hravost. Chce silnější a mohutnější umění. A proto obrací se od egoismu k altruismu, od rozkoše k spravedlnosti, v níž jsou hrůza a soucit, tyto nejsilnější city.

My literáti tedy, kteří k vám přicházíme, nepřicházíme z koketnosti.

Je hluboká vnitřní souvislost, logická spojitost mezi novým uměním a otázkou sociální. Vidíte ji jasně v jiných zemích, v Německu třeba, kde známý dramatik Hauptmann je básník socialistický.

My tedy právě jako umělci bojujeme proti egoismu a snažíme se, aby více spravedlnosti bylo přivedeno na svět.

Zasláno

Ke sporu p. P. Sig. Boušky s *Rozhledy* jsem nucen prohlásiti:

1. Pan učitel Černý líčí písemný styk p. P. Sig. Boušky se mnou tak, jako by mu běželo o *captatio benevolentiae* pro sbírku jeho „Pietas“. Prohlašuji zcela rozhodně, že je to klep. Pan P. Bouška nenavazoval u mne „před vydáním své sbírky žádného účelného styku“. Pravda je, že mi p. P. Bouška psal *rokskoro* před vydáním své knihy, ale nijak v zájmu *osobním*, nýbrž *věcném*. Od té doby vyměnili jsme několik listů, ale obsahem jich je jen diskuse o některých otázkách poetiky, literatury, mystiky atd. Pan P. Bouška znal můj zájem o poesii náboženskou a speciálně katolickou ze starých „*Liter. listů*“, z článku o p. Dvořákově sbírce [„Stínem k úsvitu“] (1892), věděl, že o otázkách těch psal jsem dříve, než se stalo módou — je v tom něco zlého, že mi poslal rukopis řady básní, jež tvoří „Pietas“, a ptal se po mém soudě?

Já odpověděl mu v listě v jádře totéž, co jsem pak napsal do „*Lit. listů*“ veřejně.¹ Co je zde nesprávného? Každý, kdo onen referát četl, ví, že není žádnou hymnou, že daleko více než literární osobností p. P. Boušky a jeho knihou zanáším se tam problémem katolické poesie a stylu jejího. Ví také, jaké restriktce tam činím, jak se stavím k baroku katolickému (jesuitismu uměleckému), jak k primitivismu (umění františkánskému) atd. — slovem ví, že můj článek je *věcný obzor otázek literárních a uměleckých*, ale žádná *osobní panegyrika*.

Pan učitel je vůbec výborným příkladem inkvizitorství — liberálního a také diplomacie — liberální. Vini p. P. Boušku z diplomacie a sám ji provádí, jak ukazuje velice obnošený již strategický manévr, jimž mne chce patrně popuditi proti p. Bouškoví. Ale nač to všechno, pro bohy? Vždyť já nejsem ani spojenec, ani stoupenec, ani přítel P. Boušky ani klerikálů — jsem pouhý nepatrný literární psycholog a kritik, docela nevlivný a nepopulární kritik k tomu, jehož souhlas nebo nesouhlas pp. autorům a nakladatelům je venkoncem lhostejný. Ne, p. učitel, musím se tomu smát. Ne, já docela nejsem z těch kritických model, z těch nabobů kritiky, z těch bankéřů, kteří dělají kursy veřejného mínění a u nichž antichambrují literární

1 - [Viz Kritické projevy 1, str. 63—76].

2 - [Viz zde str. 215—229].